

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му є на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 8. У Новоме Саду, 28. Фебруара 1861. **ГОД. IV.**

О п о ш е н е

Духовной молодежи.

(Продужено.)

55. У време службе, сеѣай се шта значи свакій чинъ црвений и свака песма, о којой ти є учитель у школи говорио. Тако на примеръ, на литургији о маломъ входу са евангелиємъ сеѣай се господа Исуса, вои дође на светъ овај, да просвети и спасе родъ човеческій, и кадъ се поє: „Прїидите поклонимса“, а ты се поклони гледајући на св. евангелиє, као да самогъ господа Исуса Христа долазећегъ у светъ да проповеда. Тако поддржавай свою побожностъ и врпи у себи молитвена чувствованя за време целе службе.

56. О св. литургији, моли се Богу одъ свегъ срдца, а особито кадъ се поє: „Тебе поємз, Тебе благословимз, Тебѣ благодаримз Господи и молимз ти са Боже наши.“ — Докле се ово поє, дотле се дѣйствомъ св. духа. по молитви свештенодѣйствующегъ пресвитера, претвара хлебъ и вино, на св. престолу, у право тело и праву крѣвь Христову, кое се тада као найпрїятнїя жертва приносе Богу за све насъ за живе и за мртве.*)

*) Пресущественїє или освећенїє частныхъ дарова означає се у сръбској ерархији, у храму божїємъ налазећемъ се народу трикратнымъ звоненїемъ звонца у олтару. Кодъ Грка и кодъ Руса тога не бива, него се Тебе поємъ врло лагано поє, тако да народъ свечану молитву свештеникову, којомъ се св. дари освећую, савршено чути може. Особито є трогателачъ овај св. чинъ у Бечкој руској црквици.

57. Где си годъ, кодъ куће, у школи, на улици или ма на коемъ месту, кадъ чуешъ да звони звонно на „Досшойно“, знай да е тада у цркви наступио најважни део св. литургије, и зато скини капу, и прекрети се трипутъ с' поклономъ ако ти е то можно учинити, а притомъ се у свакомъ случаю побожно помоли Богу за здрављ и спасеніе свое, своихъ родителя, добротвора и другова.

58. Ако те Богъ удостои, да будешъ свештеникъ, то ће онда причешће св. тайна Христовыхъ бити твоя скоро свакидашня спасителна радња. Размишлай дакле о великости, и спасителности овыхъ Христовыхъ дарова за насъ, и подрани у себи чезненъ за приобштенѣмъ свете тайне тела и крви Христове.

59. Пре него што ћешъ се причестити, приправи се да достойно примишъ св. тайну тела и крви Христове. Држи седмицу постећи т. е. уздржавајући се одъ мренихъ вла, и едући постна вла манъ него обично. Притомъ целе те седмице долази сваки данъ у цркву на богослуженіе, а остало време посвети на читанъ светога писма и другихъ за душу полезныхъ и спасителныхъ кнѣга, поучавай се особито у те дане у божіемъ закону и размишлай о божественымъ истинама. Па после тога исповеди грехе свое господу Богу предъ духовнымъ отцемъ.

60. Припремајући се за исповеданъ грехова, опомени се десетъ божихъ заповестій, свію добродѣтели кое се у катихизису налажу, и свію грехова, кои се тамо забранюю; размисли ез самъ у себи и размотри у души твојой шта си сгрешио, и противъ кое си заповести и добродетели преступленъ учинио, и тако сазнавши најпре свое грехе, жали што си их учинио, и приступи къ тайни покаянія съ веромъ у безмърно милосрдіе преблагога Бога, кои прашта о-

ныма кои се истинно каю, и имаю тврду намеру у будуће побожно и добродѣтельно живити.

61. У очи тога дана кадъ се намеравашъ причести прочитай одъ цркве одређено правило. *) У ютру на самый онай данъ кадъ се оѣшъ да причестишъ прочитай найпре молитве ютренѣ, на онда неотложно прочитай канонъ и све молитве предъ св. причештемъ. Безъ овогъ приуготовлења немој се усудити приступати къ св. тайни тела и крви господнѣ.

62. Онога дана кадъ се причешћуешъ особито ближљиво храни чистоту душе и тела. Дођи у цркву раніе, у чистымъ и наибольшимъ твоимъ халынама, целивай свете иконе, кое се налазе предъ олтаромъ на иконостасу, и ако ти е могуће купи свећу да гори предъ иконама, и подай просфоре да се изъ нѣи изваде на проскомидіи честице за твоје и твоихъ родителя здрављъ, и за упокой душе твоихъ мртвихъ. **)

63. Докле се служба служи, очекуј са страхомъ божіимъ онай тренутакъ кадъ ћешъ се причестити. Кадъ се отворе двери, и свештеникъ изнесе у путиру тело и крвь Христову, тада са страхомъ божіимъ и с' веромъ приступай къ светима дверма; не хити, не гурай се, и съ любовію уступай место свакоме, ко се пре причестити жели. За свештеникомъ побожно очитай: „Кѣрѣю Господи и исповѣдѣю“ поклони се предъ светомъ тайномъ до црне земљъ, и ставши предъ частный путиръ, сложи руке у накретъ (скрсти руке), отвори уста и съ благоговѣніемъ веромъ и любовію причести се животворећихъ тайна. Затимъ цѣлуй путиръ, отиди мало на страну, поклони се малко и полагаано предъ образомъ божіе матере, (види: трул-

*) Молитве на сонъ грядущимъ; Акатистъ Иисусу сладчайшему, и богородицы и канонъ ангелу хранителю. У обычныхъ зборницма у место Акатиста налази се канонъ молебанъ пречистой богородици.

**) Кодъ насъ у место тога дати валя читую на спомень. В.

скогъ сабора прав. 101); и прими део антидора (на-
 фору). *) Дошавши на свое место реци у себи три-
 путъ: „Слава Тебѣ Боже.“ Съ душевномъ радощю
 стой у цркви докъ се сви непричесте, и докъ се служ-
 ба несврши, слушай побожно и пажљиво благодарителне
 молитве после светогъ причешћа, и после од-
 пушта изилази мирно изъ храма божіегъ.

(Свршиће се.)

Поступакъ при предаваню приповедке

изъ II. Ђзыкословне Читанке

подъ насловомъ:

„Избавльнй калфа путникъ.“

Приповедка ова чита се и у обичной, ал' особито у шегртской школы. Путованъ занатлискогъ момка или вандрованъ има великій упливъ на будућий животъ нѣговъ, зато спада у дужность свакога учителя оне дечаке кои ће на занатъ ићи, а и све друге упознати са незгодама и пробитачностима оваковогъ путованя, и давати имъ мудре савете и опомене, о томъ како се има владати младићъ кадъ у туђъ светъ путуе. Овакове опомене и савети особито се сгодно могу узъ ову нашу приповедку прикључити. Нетреба се бояти, да се са оваковымъ советима и разговорима време губи; еръ су разговори ти за децу одъ највеће важности.

Поступакъ при предаваню е овай:

А. Прозвано дете прочита лепо и с' правильнымъ ударанѣмъ гласа целу приповедку. Друго дете приповеди ту исту приповедку.

Б. Учитель испытуетъ, разяснява и обучава овако:

*) Кодъ Руса се после тога јоштъ узме у уста мало топле воде.

Кое е ишао по најлюбој зими преко поляне? Зашто путую калфе на страну? (Да болъ изуче занатъ; да виде како се и на други мести нѣховъ занатъ ради, па да се у нѣму усаврше; да познаду землѣ, градове и люде, кои се съ нѣховымъ занатомъ баве; да науче како се валя съ людма учтиво, услужно и пристойно обходити). — Може ли се ма у коемъ месту калфа у занату свомъ извештити? Имали места у којима има много занатлиа? — Куда дакле треба да иде калфа путникъ? (У она места где се нѣговъ занатъ яко и валяно ради). А зашто башъ у та места? (Ерѣ ће се тамо моћи најболъ и најлакше у свомъ занату извештити). Одкуда може дознати шегртъ, у којима се местима нѣговъ занатъ најболъ ради? (Ако буде пажљиво слушао у неделной школи кадъ се при предаваню землѣописанія о такowymъ местима говори; ако буде у радіоници слушао кадъ господаръ или кои старіи момакъ о занату, о местима где тай занатъ иде, и о валянымъ занатліяма на страни приповедаю. Све штогодъ чуе, треба да прибележи у свою књижицу, и да се ньоме као калфа у путованю свомъ помаже). — Хоѣл' свакій калфа, быо онъ вреданъ или лень, вештъ у занату или невештъ, посла наѣи? Каквога дакле калфу радо има свакій валянъ майсторъ? Чему се дакле вы одатле можете научити? (Томе, да е свакій шегртъ дужанъ занатъ свой учити, быти вреданъ, и науку майсторову примати, да може после као калфа свуда добро примлѣнъ быти.)

У коє е доба године путовао нашъ калфа? Како изгледа онда на поляни, кадъ е најлюѣа зима? Шта е то пртлягъ? На чему носе калфе свой пртлягъ? Кадъ се носе танке хальине? Шта е противно одъ „шанакъ“? Ёли имао калфа нову или стару обуѣу? Одкуда знашъ да е нѣгова обуѣа была стара? Шта носе дакле паметне калфе горе на своме пртлягу? (Обично носе по е-

данъ паръ новыхъ чизама, да ихъ обуку ако имъ се оне што су на ногама на пузу подеру). Шта носе гдеков калфе преко халбина за сачувати ихъ одъ прашине и одъ кише? (Горню халбину одъ увоштаного платна). Ёли быо овай нашъ калфа на путу свомъ весео? Одкуда знамо да е быо жалостанъ? — Путую ли честите калфе обично зими? Да у кое доба године путую повайвише? Где се они преко зиме баве? Ёли зимвѣ доба за путованъ сгодно? А зашто ние? Мы смо веѣъ мало пре казали, да вредне и валяне калфе лако нају посла, а овай нашъ калфа ето зими путуе, дакле е безпосленъ: можемо ли дакле мы мислити да е онъ вреданъ и валянъ? (Не, него морамо мислити, да га нико неѣе да држи у своіой радионици, што е левъ, невештъ, ил' неваляю). А шта мыслите, ели то одъ вѣга лепо што иде зими у танкимъ, подеранымъ халбинама? Треба ли да честить калфа набави себи вуждне халбине? Има л' онъ одкудъ халбине набавити? На што треба да троши свою плату? Ёли майстору мило, кадъ му се калфа пристойно одева? (Мило е, да како, еръ се изъ тога види да е калфа уреданъ младиѣъ, кои свое новце не баца у ветаръ и нетроши у лудость.) Е, дакле кадъ видимо да овай нашъ калфа путуе зими, кадъ валяни момци у радионици седе па раде, и кадъ видимо да у издеранымъ халбинама путуе, шта можемо о нѣму судити? Шта е говорио у путу тай прозоблымъ момакъ? Кома е онъ то говорио? За кога се онъ бривуо? За што се бривуо за свою матеръ? По тыма речма судеѣи, тво е матеръ нѣгову издржавао? Ёли плата едного калфе велика? Ако е дакле нашъ калфа одъ свое мале плате матеръ издржавао, ели могло нѣму доволно новаца остати за одело? Можете л' садъ погодити, зашто е онъ издеране халбине носио? Хоѣемо л' и садъ о нѣму судити, да е невалянъ быо? Али іоштъ

незнамо узрѡва, зашто е онъ по најлюђој зими путовао; дедъ размислите се мало, бы л' се могао наћи какавъ узрѡвъ, кои бы га у томе оправдао! Ёл' се могло догодити да е нашъ калфа дуже времена болестанъ быо? Бы л' у томъ случаю нѣговъ майсторъ, кои е можда много посла имао, за тако дуго време безъ калфе остати могао? Ямачно е дакле морао онъ каквогъ другогъ момка у свою радіоницу узети, а нашъ калфа, кадъ е оздравио морао е себи друго место тражити. А ако у той вароши, где е дотле радио, нѣ было празна места, шта е морао онда чинити? Ёли онъ могао безъ посла лето дочекати, па да онда иде далъ? А зашто нѣ могао? Ето видите такавъ га случай може извинити у томе што зими пуге. А можда му се майсторъ разболео, пропао, или умрѡ, па шта е друго онда могао чинити, него на другомъ месту посла тражити!

Изъ свега овога види се, да се може кадгодъ догодити, да и најчестіи калфа принуђенъ буде зими путовати. Ёли дакле овај нашъ калфа могао быти честитъ и валянъ при свемъ томъ што е по најлюђој зими и у подеранымъ халфинама путовао? Можемо л' и помислити, да е тако добрый сынъ, кои се свое матере сећао, и кои е ню зносмъ труда свога издржавао, неваляо и непоштенъ младићъ быо? Ал' кои калфа има имућне родителъ, па ипакъ иде халкавъ и подрпанъ, може л' се томе замерити? Шта бы намъ кодъ таковога сведочиле нѣгове подеране халфине? (да е лень, и да се хрђаво влада). Шта дакле треба да ради свакій дечко кои е на занату? (Треба да е штедли, да оставља сваку крайцару на страну, па да набавля себи мало по мало нуждне халфине и обућу, и да има кою крайцару за случай болести.) Треба л' да иде калфа неделомъ у меане и на игранке? Да шта треба да ради у те дане? (До подне треба да

иде у цркву, а после подне, ако е ружно време нека сѣ добрымъ своимъ другомъ изиђе у слободну Божию природу, па нека сматра дивоте и красоте природне. Одъ туда ће имати три користи: *прво* сабираће себи полезна знања; *друго* сачуваће трудно заслуженый новацъ у свомъ джепу, а *треће* быће душомъ и теломъ здравъ, задоволянъ, весео, и за свакій посао способанъ).

(Свршиће се.)

Рѣзо воспитаніе.

(Продужено.)

Мати ніе смела ово писмо своме Јови показати, и омишляла се да е то наопако воспитаніе, што іой ћерка у Бечу добыя. Изъ писма се тогъ она уверити могла да іой е Персида постала за крако време врло лакомислена, међутымъ іой е мило было што іой е кћи тако добро немачки научила да већ полу немачко, полу србско писмо пише; само іой е ипакъ неповольно было, што е име променила. Найпре намисли да іой нешилъ новаца, али се после неколико дана разжали, па помисли: „Садъ већ ніе ни кудъ ни камо, кадъ е кћи у Бечу на воспитанію, мора и она за светомъ ићи, зато ћу іой, крадомъ да Јова незна, послати двапутъ толико новаца колико е у писму искала, па нека купи себи халъине и шеширъ, да е равна своимъ другарицама. — Што науми то и учини. — Фрайла Сидонія видећи да іой е ова прва молба за рукомъ добро испала, после две неделъ напише другу, у којой е іошъ више немачкихъ, и по гдекоя француска речъ уплетена была. Тако е писмо за писмомъ изъ Беча у Србскій А летило, и пи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

смоноша в свако по наслову госпођи Тадіани предавао, а господаръ Јова добио е оцетъ друга писма, у којима е воспитавајућа се ћерка нѣму ласкати и најлешше умиљавати се знала, а све зато да и одъ нѣга новаца добые. Другарице су е у бечкомъ пензионату већ научиле биле, како се може отацъ и мати врати и за носъ вући, а одъ нѣи се кћи Јове Бакалина брзо такође научила свима вештинама облаченя, уредногъ свакидашнѣгъ дангубленя и раскошности. У трећемъ писму искала е већ фрайла Сидоніа одъ матере новъ свиленыи шеширъ с' валомъ; у четвртомъ преклињала е да іой се пошлѣ за бѣлъ мор—антикхальина. У петомъ писму молила е да іой се пошлѣ новаца на помаду, а овамо е већ имала кутице съ румениломъ и белиломъ, с' којимъ се крадомъ мазала, и све одъ природе красно лице гадила.

Тако е фрайла Сидоніа три године у Бечу провела, и последнѣ године нѣ хтела ни у време одмора кући доћи; еръ е то сасвимъ за гемайнъ држала. Око Дмитровадне те исте године добые она одъ отца заповестъ, да сасвимъ кући дође и да ће мати на последнѣ станицу железнога пута у К..., оваи и оваи данъ предъ ню изићи да ю кући доведе.

Было е тѣи данъ лепо всенѣ време. На едно по сата пре него што ће паровозъ стићи дође у колодворъ една стара госпођа. Она беше чисто обучена, у старинску бунду заогрнута и великомъ марамомъ повезана, у руцы имаѣшаше велики кишобранъ. То е была Тадіана господаръ Јовина жена, која съ нестрплѣнѣмъ изчекиваше да паровозъ присне; срце іой е већ унапредъ одъ радости куцало, а и како не бы, кадъ ће садъ свою давно невиђену единицу после толикогъ дуговременогъ растанка видити, и с' матервѣомъ любви загрлити моћи. На савъ едъ што е поднела, на све укорѣ Јовине што ихъ до пре три године никада,

анодъ тогъ времена збогъ кѣрина воспитанія често врло често добыяше; на савъ трошакъ, што е са знанѣмъ и безъ знавн мужевлѣва кѣри шияла; на све то была е старица у овай паръ чисто заборавила, — само кадъ ће већ еданпутъ кѣрь свою видити, и кући сасвимъ довести моћи! — Но да видимо како ће се кѣи своіой матери обрадовати кадъ ю опази.

Паровозъ застане. Госпођа Тадіана упре очи на излазеће женске, али међу њима неспази свою Персиду. Шта то мсра бити помисли она у себи, да се ние девойчица разболела, па ние могла данасъ доћи. Стара се разжали, што ту нема њне Персиде, и хтеде већ да пође кући, кадъ ал' очи њне застану на одной недалеко одъ њѣ стоећой Дами.

Она помисли: „Та ми се женска чини да е наликъ на мою Персиду, али опетъ ние то она. Та ова е обучена као каква грофица.

И доиста дама та была е у хальини одъ тешке свиле, имала е на глави скупоценыи шеширъ, преко њѣга покривало, у руци држала е малый али врло лепъ сунцобранъ; 15 кутія одъ различите величине, и два велика ковчега стаяху предъ њѣнымъ ногама.

Ова дама дуго е стояла тамо амо звераяћи, напоследку мане сунцобраномъ на стару госпођу, коя е у тай паръ позна. „Боже! та то е доиста моя Перса! повиче стара, потрчи к своіой кѣри и хтеде ю обадвема рука загрлити.

Али башъ као да се нашла дама увређена, што е ю старица Персомъ назвала. Она се недаде матери ни загрлити, нити ю хтеде у руку полюбити, него іой само полагаано рече: „Шта ме срамотите овде! шта правите овде козкакве шпектакле!“ Затимъ іой другимъ яснимъ тономъ рекне: „Како сте мама! Шта ради херъ папа! Пазите да нестанете на мое шахтле!

Где сте за толико, већ има по сата како орде на васъ чекамъ. Кадъ су у варошъ улазиле рекне Фрайла Сидонія матери: „Абер умъ готесъ виленъ мама, какавъ вамъ е то анцугъ. Мене е срамота ићи с' вама, сви ће люди мислити, да сте каква паоркиня у тој вашој марами, и у тој алтмодешъ“ бундетини. Баците молимъ васъ изъ руку тай гадный регенширмъ.“

Госпођа Тадіана съ тужнымъ срцемъ одговори својој превоспитавој кѣри. Персида, дете мое, немој ты мене учити. Я се носимъ као што ми се и покойна мати носила. Моя се ношња никога нетиче, нитъ се я обзиремъ на то, ели коме по вољи или ніе моя ношња. Чегу бы се мы имали, кѣри, стидити; та мы нисмо Богу хвала никомъ дужни.“

(Свршиће се.)

О СВИЛОДѢЛІЮ

србскимъ народнимъ учителма.

Свилоделие е една одъ најкористнии струка економіе, коя се особито учителма, ал' и свима онимъ люда препоручуе, кои нису на теретанъ посао обикли.

Свилоделие неизискуе никаквогъ капитала, даде се са голимъ шакама започети. Свилоделие неизискуе никаквогъ телесногъ напрезаня; неяцка деца и немоћни старци кадри су ове послове извршивати; а цео е посао за неколико недѣля дана извршенъ, и по томе пада као нека лака и пријатна забава само.

Свилоделие узгредно терано неможе никогъ одъ пѣговогъ главногъ посла задржати, еръ све око овогъ нужно даде се у часима одмора извршити, кое могу

и деца и челядь надгледати и сбринути; а доноси при свему томъ лакомъ послу врло лепъ добитакъ.

Свилоделие в учителяма едно одъ найизреднии средства школку децу ньиовой младости и снази сасвимъ егодной и користной забави, и на цео векъ врло користной струци заслуге научити.

Найпосле обученѣмъ деце у овой врло користной струци економие причини учитель целой общини врло лепе и велике добитке, ерѣ в свилоделие кадроне само сиротиню лепо окрпити, него и свима осталимъ людма доиста врло лепе узгредне приходе донети.

Ево ће мо навести примера, да в свилоделие и у маломъ терано рада вредно, и да в користно и онде, где нема за тай посао никои други соба до обитаѣи, и где се листъ за рану црва куповати мора.

Найманѣ се семена узима $\frac{1}{2}$ лота. Отуда се може 25 фун. чаура добити. Ако се 1 фун. по 25 грошиѣа прода, то се преко 31 фр. добие. Одби $\frac{1}{2}$ фор. за семе, и рачуни по 2 фор. одъ 1 центе листа, за 4 центе 8 ф. па онетъ претече 22 ф. А кадъ се рачуна посао одъ 25 дана, ерѣ оно прво 10 иль 12 дана толишно в маленъ, да га ни у есапъ узети не треба, то се на данъ а за овај узгреданъ посао добия близу 1 ф. На $\frac{1}{2}$ лота семена довольно в 3 сата посла на данъ, и то посла лакогъ, играюѣи се; па кадъ една глава о томъ лакомъ а само 3 сата на данъ послу едву ф. добити може, то в зацело особито за сиротиню, аль и за скакога другогъ врло лепа узгредна заслуга.

Овдесмо узели да се и листъ и семе купуе. Сасвимъ другчие изаѣе рачунъ, кадъ сваки самъ семе и дудове запати, и више семена за негу узме. Ко 2 лота семена узме, а то ние врло много, и самъ листъ набавля, те само 100 фун. чаура добие, и по 25 грошиѣа 1 фун. прода, добие 125 ф. као узгреданъ доби-

такъ. То е за 4 неделъ дана врло лепа заслуга, и опетъ ние найвећа, еръ се јошъ већа добити даде.

На 1 лотъ семена иду 20,000 яя. Ако су сва добра, изађе 20,000 црва и толико хиљада чаура. Рецимо да само 16,000 чаура доспе, еръ многи црви с' малена угину, и почемъ у 1 фун. 250 чаура иде, то се одъ лота семена може сигурно 60 фун. чаура добити; по томъ се добие одъ 1 лота семена 75 фор. а одъ 2 лота 150 фор. то изађе на данъ по 5 фор. заслуге, а то е већъ лепа заслуга; пакъ ние ни то найвећа.

Кадъ 250 чаура на 1 фун. иде, то е добаръ плодъ; ал се може с' великомъ чистоћомъ, добромъ снажњомъ и обильномъ раномъ, уобште свойскомъ негомъ дотерати, да 200 чаура едну фун. изнесу, и онда се добие одъ 1 лота семена 80 фун. чаура, и ове су чауре пуние свиле, пакъ се и скуплѣ плаћаю, по 30, 35 до 40 грошића и више; по томе се дакле може одъ 1 лота 120, 140, илъ 160 и више, а одъ 2 лота по 250 до 300 фор. добити, и онда дође на данъ 8 илъ 10 фор. заслуге, то е више него капетанска плата; неможе ни богатъ човекъ више тражити, а некмоли сирома.

Истина е, да оволико неможе одма одъ прва маха онај добити, кои никадъ црве ранио ние; алъ ко се потруди научи и извешти, може већъ у други или трећи махъ ово добити.

Ово се чини за поединогъ богатиегъ човека мали добитакъ, али кадъ га многи люди добию, изнесе големе суме новаца. Кадъ би се у свакомъ селу само по 30 глава са овимъ занимале, то би у 100 села до милонъ фор. за 5 недеља дана, а на сва наша села много милиона фор. за нашъ народъ сваке године, о овомъ лакомъ и узгредномъ послу добивено биило. Милиони фор. наши новаца сваке се године за купов-

www.УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 ну свилу напољ изнесу, са чимъ мы сиромашимо, а можемо се обогатити и опетъ свиле наносити. Иљадама фамилија могу овимъ свое домаће станѣ знатно побольшати. На ово валя учители да помисле, и да знаю, да само они своимъ примеромъ и вољомъ ове добитке себи и народу причинити могу.

При овомъ послу валя се само одъ едне лудости чувати, држати, да највећи добитакъ одъ многогъ семена зависи. На највећи добитакъ може онај рачунати, ко довољно сгодногъ места и обильно добре ране има, а притомъ и црве вешто неговати уме. Безъ овогъ е узалудъ много семе. У овомъ погледу има врло знаменити рачуна: н. п. одъ $\frac{1}{2}$ лота, или 8000 најболъи чаура може се добити 60, 70 до 80 фор. и яче; одъ средњи добие се едва 20 до 25 ф. а одъ лоши кадкадъ ни 5 фор. толика е велика разлика у неги и у доброту и вредности чаура. Болъ е дакле мало валяно изранити, него гомилама кржави извести, еръ одъ ови нема добитка, ако ће ихъ милиона бити.

Рећиће ко: Естъ истина, да е свилоделие врло користна забава; алъ ние свудъ прилике свилену бубу неговати; томе треба много дудова, а нити ихъ свудъ има, нитъ се даю свудъ поднеговати; јошъ многи люди и места немаю, где би довољно дудова засадили и довољно црва ранити могли.

Ово све нестои Што се дуда тиче, искуствомъ е посведочено, да онъ свудъ и у ладнимъ пределима и у свакој готово земљи доспева и прия.

Јошъ манъ стои друго, да места за дудове нема; еръ неесачећи улице, друмове, црквене порте, гробља, и многа друга празна места, што банбадава стое, има низъ сваку кућу по селима толико места, да се свуда лако по еданъ мали дудинякъ засадити може. Уза сваку кућу има јошъ и баштица, која би место оногъ

скупогъ плота, или они неполезни трняка и беркова са дудовомъ живицомъ ограђена бити могла; а ко би јошъ и око целе куће дудове засадио, имао би и еу-више ране за црве. А дудъ место кое заузимлѣ тако богато газди наплаћуе, да зацело ни едногъ другогъ дрвета ни воћке ни расада нема, кои би газди толико аене доносио. Дудомъ засађеня земля далеко више прихода донесе, него десетъ пута толико землѣ са најбогатимъ родомъ најлепшегъ жита. Неби дакле штете било ни оне за усева одређене землѣ дудомъ засадити, ко бы га само за рану црва садио, и ко е' дудомъ и бубомъ вешто поступати уме.

Ми дакле позивамо наше учителѣ, да се свойски овогъ прихвате; где дудова нема, да ихъ поднегую, а где има негуцрва да прехвате и децу да поуче, не само да свое станѣ тимъ побольшаю, него да своимъ примеромъ покажу, да се одъ свилоделия и у маломъ рађеногъ велика користь имати може; еръ онда ће се и други люди тогъ прихватити, кои ће му доцниѣ Богъ зна како благодарни бити, а сиротиня ће га увекъ благосиляти, еръ ће е и лакои и трудъ богато награђуюћой струци добитка научити.

Учителѣ суокром тогъ едини и позвани, рационално вешто обделавањ ове економичне струке народъ научити, не само говоромъ деци и неделѣшколцима казуюћи, него и примеромъ показуюћи. У Француской се ради свилоделие има више одъ 250 год. и ради се вешто и прилѣжно, пакъ е опетъ за добро нађено башъ учителѣ у ово коло позвати, да се они подхвате, пуно уверени, да они највише за разпространѣнѣ овогъ учити могу. И доиста су нѣиови учителѣ сила принели, и нѣима се највише захвалити има, да е ова струка економие у Француской онако лепо процветала. Исто онако могу и наши учителѣ учинити, кои годъ себе и свой народъ милую, нека су само уверени, да ние само теранѣ свилоделия у великомъ, него башъ оно у

маломъ, где се као узгреданъ посао ради, коегъ најсиромашнији люди, удовице и сирочадъ деца, старци и богалѣи извршивати могу, да е башъ то по народъ одъ највеће користи, еръ ову сиротиню окрпи.

Писмо уредняку

„Школскога Листа.“

Овдашнѣ общество Велико-Радиначко увидѣвши коликимъ е плодомъ полезнѣйшій Школскій Листъ у обште кодъ учеће се младежи уродио, нашло се побуђенимъ, такový за овдашнѣ училиште држати: тако изволте примити овде приложены 4 фор. а. вр. за тек. лето 1860 и оцъ мене долеподписаногъ 1 фор. а. вр. на фондъ Шк. Листа, као знакъ уваженя реченогъ Листа. — Да ме доходци мои неограничаваю дао бы и више, но ипакъ у будуће по мало даваюћи нежелимъ изостати изъ числа сръбске — за напредкомъ тежеће и изображенъ оmlађине желеће — браће наше и т. д.

У Вел. Радинци.

Георгій Кнежевићъ парохъ
и местн. училишта надзиратель.

Поправка.

У 5. брою Шк. Листа 1861. год. страна 70 врста 25. последнѣ речи: казовно питањъ: треба заменити овако: „казовно писанъ.“